

Op verzoek VVD - fractie
Ekin naar de haefbaarheid

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Datum
18 augustus 2003

Ons kenmerk
EVIP2003/73466

Onderdeel
DGOOV/VIP

Inlichtingen
Esther van Dijk
T 070 - 426 88 23
F

Uw kenmerk

Blad
1 van 3

Aantal bijlagen
2

Bezoekadres
Herengracht 17
2511 EG Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.minbzk.nl

De colleges van burgemeester en wethouders en de
gemeenteraden van de Nederlandse gemeenten

82.

Gemeente Delft		
nr. 03./020162	afd.: BPS	Onderwerp:
ovb: ja / nee	kopie: BTM	Advies commissie veiligheid juweliersbranche
22 AUG 2003		
afd.:	par.:	kopie:
afd.:	par.:	kopie:
eindparaaf:	dd.	

Lige E.T. voor
de Raad.

Bijgaand bied ik u aan het advies van de commissie veiligheid juweliersbranche dat op 10 april jl. door de minister van Justitie mede namens mij in ontvangst is genomen. Tevens treft u aan de brief aan de Tweede Kamer, waarin wij de Kamer informeren over onze reactie op het rapport. In die brief geven wij aan dat daar waar de aanbevelingen geadresseerd zijn aan het rijk, wij zullen zorgdragen voor opvolging van de aanbevelingen. Deze brief aan u is een eerste aanzet tot het uitvoeren van die belofte.

Graag wil ik u wijzen op een aantal aanbevelingen van de commissie die ik van harte ondersteun en waarvan ik de hoop uitspreek dat gemeenten ze ter harte zullen nemen. Op die manier kan een bijdrage worden geleverd aan de veiligheid van de juweliers, hun medewerkers en hun cliënten.

Bouwkundige maatregelen zoals rolluiken en zuilen of banken tegen ramkraken vereisen een vergunning van de gemeenten. De gemeenten weegt bij de beoordeling van de vergunning welstand vaak nadrukkelijk mee. Dat leidt er soms toe dat de vergunning wordt geweigerd. Hierdoor kunnen de juweliers niet de adequate preventiemaatregelen nemen tegen ramkraken en overvallen. Dat heeft onder meer gevolgen voor de verzekering, zonder adequate preventiemaatregelen willen verzekeraars vaak niet verzekeren. Het in stand houden van een juweliersbedrijf is dan vrijwel onmogelijk, aangezien de gevolgen van een ramkraak of overval niet meer door de ondernemer te dragen zijn. Daarnaast is het ook in het kader van de veiligheid van de juwelier, zijn personeel en zijn klanten van belang adequate veiligheidsmaatregelen te nemen. Het is de opvatting van de commissie en van mij dat het veiligheidsaspect bij de beoordeling van een vergunningsaanvraag voor een bouwkundige maatregel een zwaar gewicht moet worden toegekend. Ik wil u nadrukkelijk verzoeken om deze

Datum
18 augustus 2003

Ons kenmerk
EVIP2003/73466

Onderdeel
DGOOV/VIP

Blad
3 van 3

geformuleerd waar anderen op aanspreekbaar zijn, niet in het minst de branche zelf overigens, die hard trekt aan het leveren van eigen bijdragen. Zowel de minister van Justitie als ik vinden het van belang om extra inspanningen te geven aan het verminderen van de problematiek van de juweliers. Het is cruciaal dat alle betrokken partners meewerken.

Ik doe dan ook een beroep op u om uw verantwoordelijkheid te nemen en de adviezen van de commissie uit te voeren, voor zover deze betrekking hebben op gemeenten.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

J.W. Remkes

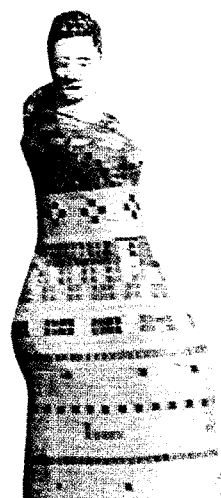
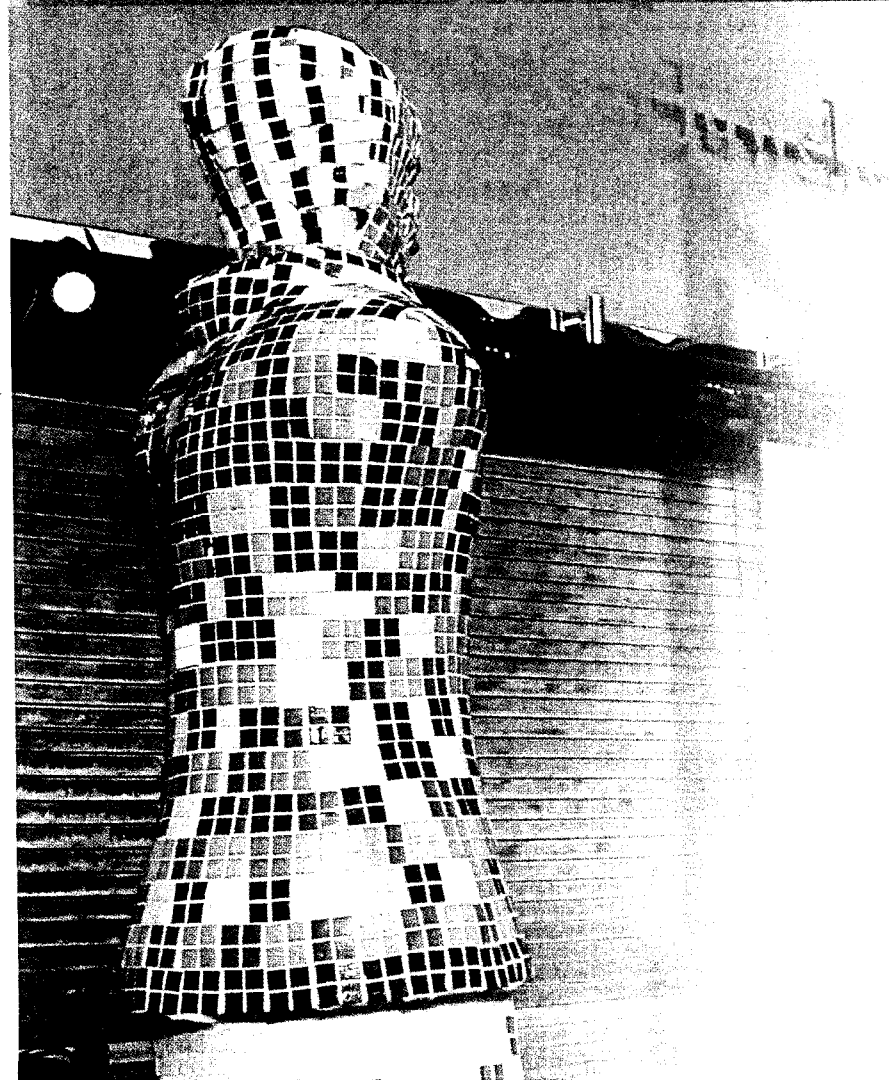
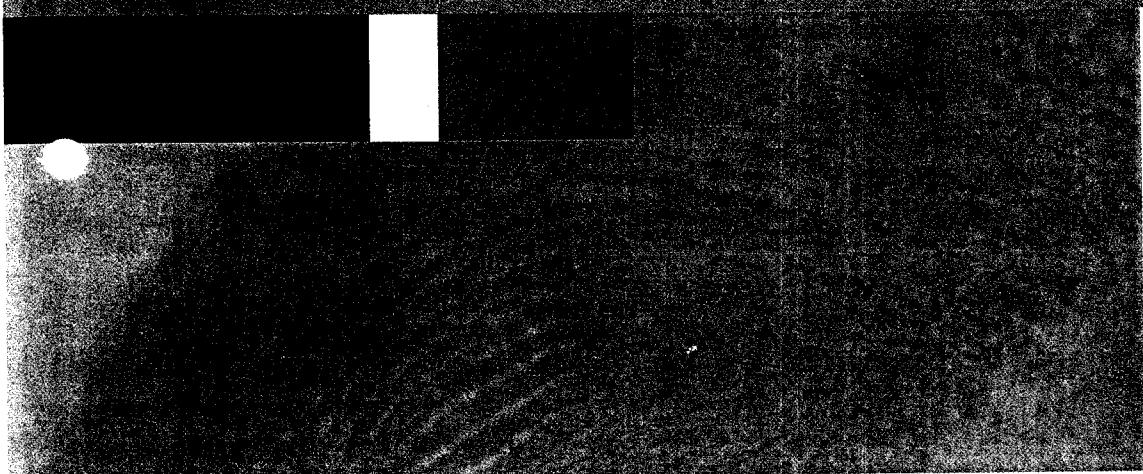

Justitie

Goud in Veiligheid

Een keten van maatregelen

Goud in Veiligheid

Een keten van maatregelen

Inhoud

Samenvatting 3

1. Inleiding **6**
2. Analyse **7**
 - 2.1 Juweliersbranche **7**
 - 2.2 Criminaliteit en juweliersbranche **7**
 - 2.3 Criminaliteit en bedrijfseconomische situatie **9**
3. Preventieve maatregelen **10**
 - 3.1 Bouwkundige maatregelen **10**
 - 3.2 Organisatorische maatregelen **12**
 - 3.3 Technische maatregelen **14**
 - 3.4 Beveiligingsstrategie **15**
4. Samenwerking tussen politie en juweliers **17**
 - 4.1 Inschakelen politie bij overval **17**
 - 4.2 Terugkoppeling na overval of ramkraak **17**
 - 4.3 Inschakelen politie bij dreiging van criminaliteit **18**
5. Optreden politie en openbaar ministerie **20**
 - 5.1 Opsporing **20**
 - 5.2 Bovenregionale Recherche teams (BRT's) **20**
 - 5.3 Vervolging **21**
 - 5.4 Slachtofferzorg **22**
6. Communicatie- en uitvoeringsplan **23**
 - 6.1 Communicatie van het advies **23**
 - 6.2 Inhoud van de folder **23**

Bijlagen

- Persbericht 11 november 2002; Donner stelt commissie veiligheid juweliersbranche in **24**
- Leden commissie en werkgroep **24**

Samenvatting

Minister Donner van Justitie heeft in november 2002 besloten tot de instelling van een Commissie Veiligheid Juweliersbranche. De commissie is ingesteld om oplossingen te bedenken om de aanpak van criminaliteit in deze branche te verbeteren onder leiding van de heer mr. M. Zonneville, burgemeester van Leiderdorp.

De commissie is in januari 2003 van start gegaan. De commissie heeft op pragmatische wijze gezocht naar oplossingen voor de gesignaleerde problemen en heeft zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaand beleid.

De commissie heeft de volgende aanbevelingen geformuleerd:

1. De commissie is van mening dat het veiligheidsaspect een zwaar gewicht moet worden toegekend bij de beoordeling van een vergunningaanvraag van een juwelier voor een op veiligheid gerichte bouwkundige maatregel.

De commissie adviseert de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) om deze boodschap, in combinatie met informatie over best practices op dit terrein, nadrukkelijk uit te dragen aan gemeenten.

De commissie adviseert gemeenten om in het lokale veiligheidsbeleid aan te geven dat bij de beoordeling van een vergunningaanvraag van een juwelier voor een bouwkundige maatregel veiligheid zwaarder weegt dan welstand.

2. In de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' is aangegeven dat voor gemeenten een veiligheidsanalyse een fundamenteel onderdeel is van het lokaal veiligheidsbeleid.

De commissie adviseert gemeenten met klem om in deze veiligheidsanalyse aandacht te besteden aan objecten met een hoog risico, zoals juweliers. Vervolgens kan in het kader van Veilig Ondernemen en Wijkveiligheidsactieprogramma's aandacht worden besteed aan het te voeren beleid ten aanzien van deze branche.

3. De commissie beveelt aan om het proces van een adequate vergunningverlening aan juweliers op te nemen als project in het programma 'Beter Bestuur voor Burger en Bedrijf'.
4. De commissie constateert dat zowel bij de juweliers als bij de gemeenten nog veel onduidelijkheid bestaat over de (on)mogelijkheden van cameratoezicht in en rondom het bedrijf. In de Notitie Cameratoezicht van 1997 is aangegeven onder welke voorwaarden winkeliers hun panden kunnen beveiligen met camera's die aan de buitenkant daarvan worden opgehangen.

De commissie adviseert de ministers van Justitie en BZK om samen met de branche te bezien op welke wijze meer bekendheid kan worden gegeven aan de regels die gelden voor het gebruik van camera's, met name rond een winkelpand.

5. De commissie heeft de overtuiging dat het veiligheidsbewustzijn in de juweliersbranche relatief hoog is. Toch zijn ook daarin nog verbeteringen mogelijk.

De commissie is van mening dat ieder juweliersbedrijf – gegeven het hoge veiligheidsrisico – een veiligheidsanalyse moet verrichten. Op basis van een systematische analyse kunnen ondernemers een plan maken voor de te nemen veiligheidsmaatregelen en te hanteren veilige procedures (zoals toegangscontrole en 'wat te doen bij een overval').

De basis voor zo'n veiligheidsplan zijn de maatregelen die verzekeringsmaatschappijen eisen, aangevuld met maatregelen die op de specifieke locatie van het bedrijf van toepassing zijn.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver om de juweliers hierbij te ondersteunen door het ontwikkelen van een model voor de veiligheidsanalyse.

6. Uit onderzoek van het NIPO (2002) blijkt dat de meeste gemeenten beschikken over een of twee ambtenaren die zich bezighouden met veiligheidsbeleid.

De commissie adviseert de minister van BZK om, daar waar gemeenten nog niet beschikken over een of meer ambtenaren die als aanspreekpunt en coördinator voor veiligheidsvraagstukken zijn aangesteld, gemeenten aan te sporen deze aan te stellen. Deze ambtenaar dient tevens als aanspreekpunt voor onder meer het bedrijfsleven op het gebied van veiligheid.

7. die vertegenwoordigers bij juweliers afleveren zijn bijna per definitie waardevol. Dat transport brengt veiligheidsrisico's met zich mee, die zo beperkt mogelijk moeten blijven. Om die reden is het wenselijk dat de vertegenwoordigers met hun auto tot vlakbij de juwelier kunnen komen.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver in overleg te treden met de vertegenwoordigers in de goud- en zilverbranche over mogelijkheden om de veiligheid van het transport te verbeteren.

De commissie adviseert juweliers om zich gezamenlijk te wenden tot hun gemeenten en daarbij het belang aan te geven van een parkeervergunning vlakbij de winkel. Indien de gemeente daarmee akkoord gaat vragen de juweliers individueel een vergunning aan. Indien blijkt dat gemeenten daartoe niet genegen zijn, dan kunnen eventueel het ministerie van BZK en de VNG worden verzocht in actie te komen om gemeenten aan te sporen deze vergunningen wel te verstrekken.

8. Samenwerking op het terrein van veiligheid levert een beter resultaat op dan individuele maatregelen ter vergroting van de veiligheid. Voor een dergelijke samenwerking is het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) ontwikkeld.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver om juweliers te stimuleren om de toepassing van het KVO na te streven in de winkelgebieden waar zij gevestigd zijn.

9. De commissie is van mening dat criminaliteit tegen juweliers minder aantrekkelijk kan worden gemaakt wanneer heling van gestolen goederen bemoeilijkt wordt. In de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' is de aanbeveling opgenomen dat met behulp van internet heling kan worden aangepakt. Bijvoorbeeld voor kunstdiefstal of voor fietsdiefstal.

De commissie adviseert de ministers van Justitie en BZK om de in het veiligheidsprogramma gedane suggesties aan te vullen met diefstal van horloges/juwelen.

Daarnaast adviseert de commissie de juweliers te betrekken bij de afspraken over het beveiligen van diefstalgevoelige producten uit de kabinetsnota.

Bij het beveiligen van horloges/juwelen moet ook de beveiliging van het transport van deze waardevolle artikelen worden meegenomen.

10. Het is wenselijk dat juweliers naar potentiële daders een heldere boodschap over de beveiligingsstrategie kunnen communiceren, zodat duidelijk wordt dat een overval of een ramkraak op, of een inbraak bij een juwelier weinig buit oplevert. Zo'n boodschap heeft pas effect als de branche zich ook volgens de vastgestelde strategie beveiligt.

De commissie beveelt de Federatie Goud en Zilver aan om, in overleg met de verzekeraars, een beveiligingsstrategie voor de juweliersbranche op te stellen en de daarbij passende boodschap naar potentiële daders te formuleren.

11. De Federatie Goud en Zilver verzamelt nu informatie over incidenten bij juwelierszaken en eventuele verdachte situaties.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver om de informatie uit het incidentmeldsysteem beschikbaar te stellen aan de Nationale Recherche Informatie (NRI) bij het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Op deze manier kan optimaal gebruik gemaakt worden van de beschikbare informatie bij de Federatie Goud en Zilver. De NRI kan analyseren of bepaalde incidenten en dreigingen rond juwelierszaken overeenkomsten vertonen die voor de opsporing van daders relevant zijn.

12. De commissie adviseert de Raad van Hoofddcommissarissen zich te committeren aan een duidelijke structuur in de regiokorpsen voor de aanpak van overvalcriminaliteit en zorg te dragen voor de implementatie van de voorgestelde structuur.

Als deze functie op een goede wijze is ingevuld, adviseert de commissie dat de overvallencoördinator regulier overleg heeft met (vertegenwoordigers van) de juweliers in de regio.

13. Aandacht voor de onveiligheid van juweliers is niet alleen een zaak voor het operationele niveau, maar ook voor de beleidsbepalers.

De commissie adviseert de lokale en/of regionale driehoeken om de problematiek van zware overvallen en, naar gelang de ernst en aard, ramkraken met regelmaat op de agenda van de lokale en regionale driehoek te zetten.

14. Slachtofferhulp wordt door de juweliersbranche op professionele wijze vorm gegeven.

De commissie adviseert de minister van Justitie, in overleg met Slachtofferhulp Nederland en de Federatie Goud en Zilver, te zorgen voor een jaarlijkse bijscholing van het slachtofferhulpteam van de branche.

15. De commissie adviseert de betrokken partijen om na twee jaar de uitvoering van het advies te evalueren.

1. Inleiding

De Minister van Justitie heeft in november 2002 besloten tot de instelling van een Commissie Veiligheid Juweliersbranche. De commissie is in januari 2003 van start gegaan onder leiding van de heer mr. M. Zonneville, burgemeester van Leiderdorp. De juwelierswinkels zijn naar verhouding vaak het slachtoffer van overvallen en diefstal. Terwijl de landelijke overvalcijfers licht dalen, laat de juweliersbranche een stijging zien. Met name het aantal ramkraken is enorm gestegen. Bovendien is er ook een toename van de mate van geweld bij overvallen. Kortom, de veiligheidssituatie bij de juweliers staat onder druk.

De commissie juweliers is ingesteld om te onderzoeken op welke wijze de knelpunten bij de aanpak van criminaliteit bij deze branche kunnen worden aangepakt. De commissie doet daarvoor verschillende aanbevelingen.

Na een inventarisatie van de knelpunten bij de aanpak van criminaliteit bij juweliers is vooruitgekeken naar oplossingen. In dit advies staat de oplossing centraal. Op een pragmatische wijze is gezocht naar mogelijkheden om de gesignaleerde problemen aan te pakken. Voor een efficiënte en eenduidige aanpak is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaand beleid zoals bij de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving'¹. Deze oplossingen zijn geformuleerd in vijftien aanbevelingen aan de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

De werkwijze van het instellen van een tijdelijke commissie voor een advies voor een specifieke problematiek is een goede aanpak gebleken. Deze aanbevelingen zijn op meerdere branches toepasbaar. De Federatie Goud en Zilver heeft hierbij een voortrekkersrol vervuld.

¹ Naar een veiliger samenleving, ministerie van Justitie en ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag, oktober 2002.
(Kamerstukken 2002-2003, 28 684 nr. 1)

2. Analyse

Het eerste hoofdstuk bevat een schets van de juweliersbranche. Tevens wordt een overzicht gegeven van de aard, omvang en ernst van de criminaliteit in deze branche. Hierbij wordt kort ingegaan op deze problematiek en aanpak in een aantal Europese landen. Tenslotte wordt de bedrijfseconomische situatie gecombineerd met de analyse van de criminaliteit bij deze branche met de noodzaak voor een gezamenlijke aanpak.

2.1 Juweliersbranche

De Federatie Goud en Zilver is de overkoepelende organisatie voor ondernemers in de goud-, zilver-, uurwerken- en edelstenenbranche in Nederland. Ze behartigt de belangen van deze branche op nationaal en internationaal niveau. De hele bedrijfskolom is in de Federatie vertegenwoordigd: van industrie en ambacht tot groothandel en detailhandel.

Binnen de juweliersbranche zijn verschillende segmenten te onderscheiden, afhankelijk van het assortiment dat in de betreffende bedrijven wordt gevoerd.

Gebruikelijk is om de juweliersbedrijven in te delen in het lagere, midden en hogere segment. In het lagere segment is 40% van de bedrijven vertegenwoordigd, 50% in het midden segment en 10% in het hogere segment.

Hoewel niet alle bedrijven in de bedrijfstak zijn aangesloten bij de brancheorganisatie, vertegenwoordigt zij toch het merendeel van de bedrijven. De groothandels- en industriebedrijven zijn vrijwel allemaal aangesloten, van de juweliers en goud- en zilversmeden is meer dan de helft van de bedrijven in de bedrijfstak aangesloten bij de brancheorganisatie. Deze aangesloten bedrijven (55%) zijn verantwoordelijk voor 80% van de omzet in deze branche. In totaal zijn 1.300 bedrijven aangesloten als lid.

In onderstaande tabel is een aantal kerngegevens van de juweliersbranche afgezet tegen de totale detailhandel.

Tabel 1. Kenschets juweliersbranche (bron: Branches in detail 2002, Juweliers, een uitgave van het HBD en in samenwerking met NJU).

Juweliersbranche	
Consumptieve bestedingen (incl. BTW)	€ 1.100 miljoen ²
Aantal ondernemingen	1.406
Aantal winkels	1.556
Aantal werkzame personen	7.674

2.2 Criminaliteit en juweliersbranche

Naast de materiële schade die ontstaat als gevolg van de criminaliteit ondervinden de juweliers ook immateriële schade. De toename van het aantal incidenten leidt tot een stijging van het aantal juweliers en medewerkers dat te lijden heeft onder immateriële schade. Niet alleen in de bedrijven die meer dan eens zijn getroffen ontstaan problematische situaties. Ook als gevolg van de incidenten bij collega's neemt de angst onder de juweliers toe.

Werkgevers die zelf getraumatiseerd zijn geraakt, ondervinden dat het moeilijk is om de eigen werknemers na een incident op te vangen. Angst heeft een negatieve invloed op de werksfeer en vormt een belemmering in het dagelijks werk (de verkoop van juweliersartikelen); juweliers en/of medewerkers durven bepaalde klanten niet meer toe te laten tot de winkel, omdat er een (ingebeelde) gelijkenis met een overvaller bestaat, medewerkers worden angstig op het moment dat de nieuwe collectie horloges binnenkomt.

² Alle consumptieve bestedingen aan juweliersartikelen en niet alleen in de juweliersbranche.

Ook de gezinnen van juweliërs en medewerkers hebben te lijden onder de toename van de criminaliteit. Er bestaat angst dat hun familieleden wat overkomt. Het slachtofferhulpteam van de Federatie Goud en Zilver probeert via gesprekken met juweliërs, de werknemers en soms ook de familieleden de problematiek bespreekbaar te maken en een oplossing te vinden om de angst weg te nemen.

Overvallen

De politie registreert gegevens over overvallen in het Landelijk Overvallen Registratie Systeem (LORS). In het LORS worden alleen die overvallen geregistreerd die voldoen aan de landelijke definitie van overvallen.³ Voor het totaal aantal overvallen op juweliërs is het LORS een betrouwbare registratie. In onderstaande tabel is te zien dat het aantal overvallen op de juweliërs in 2002 aanzienlijk is toegenomen. Ter vergelijking is het aantal overvallen op een aantal andere branches binnen de detailhandel toegevoegd. In vergelijking met de andere branches lijkt het totaal aantal overvallen beperkt. Hierbij moet men er wel rekening mee houden met dat de branche relatief klein is: in totaal zijn er in Nederland 1.556 juweliërs.

Tabel 2. Aantal overvallen binnen detailhandel (bron: LORS).

Jaar	2000	2001	2002
Juweliërs	46	49	71
Supermarkt	-	193	198
Videotheek	-	56	69
Telefoonwinkel	-	32	19

Ramkraken / inbraken

Naast overvallen worden juweliërs geconfronteerd met ramkraken en inbraken. Doorgaans vallen de in de nachtelijke uren gepleegde ramkraken niet binnen de overvaldefinitie, omdat hierbij geen sprake is van geweld of bedreiging van personen in een afgeschermd ruimte. Tevens vallen de meeste inbraken bij juweliërs buiten de definitie van een overval. Om het beeld van de omvang van de criminaliteit rond juweliërszaken te completeren, is een inventarisatie uitgevoerd bij de politieregio's voor wat betreft het aantal geregistreerde (pogingen tot) ramkraken en inbraken in 2001 en 2002.

Tabel 3: Aantal ramkraken en inbraken bij juweliërs (bron: politieregio's).

Jaar	2001	2002
Ramkraken	31	45
Inbraken	146	179

Het onderscheid tussen ramkraken en inbraken is niet altijd helder te maken⁴.

In de nabije toekomst (2003-2004) zal de registratie van zaken bij de politie echter verder worden gestandaardiseerd. In 2003 wordt naar verwachting gestart met de implementatie van een landelijk opsporingssysteem (Politie Suite Opsporing (PSO), voorheen Hydra). Zodra alle regio's dit informatiesysteem hebben geïmplementeerd, plaatsen de korpsen/agenten hun opsporingsinformatie in hetzelfde systeem. Dit houdt in dat op een centraal niveau

3 Voor registratie in LORS moet er sprake zijn van: a) het wegnemen of afpersen van enig goed

of een poging daar toe; b) gebruik van geweld of onder bedreiging van geweld; en c) een afgeschermd ruimte of gepland of georganiseerd waardetransport (zoals een ondernemer die dagopbrengst naar bank brengt, professionele geldloper of een maaltijdbezorger).

4 In de eigen registratie van de Federatie Goud en Zilver ligt het aantal meldingen van ramkraken in 2002 hoger (60) en het aantal inbraken juist lager (21) dan de cijfers uit de politieregistratie. In de registratie van de politie is het onderscheid tussen ramkraken en inbraken niet altijd helder te maken. Daarentegen is de registratie van de Federatie Goud en Zilver niet volledig.

gezocht kan worden in deze eenduidige landelijke database aan gegevens. Verwacht wordt dat hierdoor het inzicht in de aard en omvang van de criminaliteit rond juweliers geoptimaliseerd wordt.

Europees perspectief

Zweden kende een aantal jaren geleden een stijging van het aantal overvallen en ramkraken bij exclusieve juweliers. Het aantal ramkraken is weer gedaald, maar het aantal overvallen niet. Door het stijgende risico is een aantal juweliers uit de verzekering gezet.

In Engeland vormen de overvallen en ramkraken bij juweliers ook een probleem. Op verschillende manieren wordt hier een oplossing gezocht. Enerzijds met het plaatsen van anti-inrijzuilen, maar aan de andere kant wordt de samenwerking gezocht met andere ondernemers in een winkelgebied. In Birmingham is er bijvoorbeeld een soort burenbel-systeem ingericht waarbij de ondernemers elkaar op de hoogte houden van verdachte situaties en/of personen. De politie en andere toezichthouders zijn ook aangesloten op het systeem en kunnen in voorkomende gevallen snel reageren. Tevens hebben de ondernemers een zelfhulpteam ingesteld voor onderlinge opvang na incidenten.

De problematiek in Duitsland toont grote overeenkomsten met de Nederlandse situatie. Dadergroepen uit Oost-Europa komen zowel in Duitsland als in Nederland voor. Als een van de preventiemaatregelen wordt ook het plaatsen van anti-inrijzuilen genoemd. Bij een eventuele afwijzing van een gemeentelijke vergunning speelt vooral de toegang voor de hulpdiensten een rol en niet zozeer de welstand, zoals in Nederland het geval is.

In België is de problematiek ook vergelijkbaar met Nederland. Ook hier is een commissie ingesteld met vertegenwoordigers van ministeries, branche en politie om tot oplossingen te komen. Deze commissie heeft nog geen concrete resultaten opgeleverd. De branche merkt wel dat gemeenten meer begrip hebben voor de problematiek van juweliers en coulanter reageren op vergunningaanvragen.

2.3 Criminaliteit en bedrijfseconomische situatie

De bedrijfseconomische situatie in de juweliersbranche is de afgelopen jaren steeds meer onder druk komen te staan. De voornaamste redenen hiervoor zijn:

- De stijgende verzekeringspremies voor juweliers uit alle segmenten als gevolg van de toename van de schades als gevolg van criminaliteit.
- De onverzekerbaarheid van bepaalde juweliersbedrijven uit het hogere segment. Na de sterke verhoging van verzekeringspremies (circa 200%) die alle bedrijven in dit segment treffen, dreigen veel van deze bedrijven onverzekerbaar te worden. Hierdoor dreigt dit hogere segment uit de Nederlandse markt te verdwijnen.
- Juweliers uit alle segmenten worden keer op keer geconfronteerd met nieuwe voorwaarden van de verzekeraars aan de beveiliging. Het gaat om zeer kostbare maatregelen die genomen moeten worden om de schade te beperken.

Door de stijgende criminaliteit in deze branche met de bedrijfseconomische gevolgen en de, in de vorige paragraaf besproken, psychische schade door de criminaliteit staat de juweliersbranche onder een enorme druk. Niet alleen de juweliers ondervinden schade als gevolg van het verdwijnen van bedrijven. Ook de toeleveranciers (bijvoorbeeld goudsmeden die in opdracht werken voor de juweliers) ondervinden de gevolgen door een daling van het aantal opdrachten.

Juweliers hebben al veel geïnvesteerd in preventieve maatregelen om de schade te beperken, maar er is meer nodig. Bovenstaande schets van de ernst en omvang van de problematiek geeft de noodzaak aan om als overheid gezamenlijk met de juweliers oplossingen te bedenken voor de knelpunten voor zowel de juweliers als voor politie bij de effectieve aanpak van deze problemen.

3. Preventieve maatregelen

De aard en de ernst van de problematiek in de juweliersbranche heeft er toe geleid dat de branche genoodzaakt was om op grote schaal te investeren in preventieve maatregelen. Bij de uitvoering van deze maatregelen stuit men regelmatig op knelpunten die niet door de juweliers zelf weggenomen kunnen worden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de mogelijke oplossingen voor deze knelpunten bij de diverse soorten preventieve maatregelen.

3.1 Bouwkundige maatregelen

Vergunningverlening

Bouwkundige maatregelen die genomen kunnen worden om een incident te voorkomen, zoals zuilen of banken tegen ramkraken of rolluiken, vereisen vaak een vergunning van de gemeente. Bij de beoordeling van een vergunningaanvraag weegt de gemeente het aspect welstand vaak nadrukkelijk mee. Het feit dat de veiligheid van de omgeving, de klant en de winkelier beter kan worden gewaarborgd door genoemde maatregelen, weegt niet altijd zwaar genoeg. Hierdoor gebeurt het geregeld dat juweliers niet de noodzakelijke preventieve veiligheidsmaatregelen kunnen nemen, teneinde overvallen en ramkraken zoveel mogelijk te voorkomen. Het is in de opvatting van de commissie van belang dat bij de belangenafweging tussen veiligheid en welstand, aan veiligheid een zwaarder gewicht wordt toegekend. Mede gegeven het feit dat het functioneren van de branche als gevolg van de sterk toegenomen criminaliteit sterk onder druk staat. Er zijn overigens mogelijkheden om de maatregelen uit te voeren op een wijze die tevens bijdraagt aan de welstand. Een mooi voorbeeld hiervan is weergegeven in onderstaand kader. Het is van groot belang mee te wegen dat de genoemde bouwkundige maatregelen al op zeer korte termijn effect hebben en een betere bescherming bieden aan de juwelier en zijn/haar winkel. Een korte procedure voor vergunningaanvragen kan in bepaalde gevallen incidenten voorkomen.

Sinds kort wordt het stadsbeeld op de Schiekade opgefleurd door twee kleurrijke beelden. De Rotterdammer die doorgaans snel bijnamen weet te verzinnen voor architectuur en beelden die hem bevalen, hoefde ook in dit geval niet lang na te denken. Bijna liefkozend werd het: Jut en Jul. Ook de Gemeente Rotterdam toonde zich enthousiast over het initiatief: het trottoir wordt opnieuw aangelegd en er worden bloembakken geplaatst.

Aanbeveling 1

De commissie is van mening dat het veiligheidsaspect een zwaar gewicht moet worden toegekend bij de beoordeling van een vergunningaanvraag van een juwelier voor een op veiligheid gerichte bouwkundige maatregel.

De commissie adviseert de minister van BZK en de VNG om deze boodschap, in combinatie met informatie over best practices op dit terrein, nadrukkelijk uit te dragen aan gemeenten.

De commissie adviseert gemeenten om in het lokale veiligheidsbeleid aan te geven dat bij de beoordeling van een vergunningaanvraag van een juwelier voor een bouwkundige maatregel veiligheid zwaarder weegt dan welstand.

Aanbeveling 2

In de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' is aangegeven dat voor gemeenten een veiligheidsanalyse een *fundamenteel* onderdeel is van het lokaal veiligheidsbeleid.

De commissie adviseert gemeenten met klem om in deze veiligheidsanalyse aandacht te besteden aan objecten met een hoog risico, zoals juweliers. Vervolgens kan in het kader van Veilig Ondernemen en Wijkveiligheidsactieprogramma's aandacht worden besteed aan het te voeren beleid ten aanzien van deze branche.

'Beter Bestuur voor Burger en Bedrijf'

Beter Bestuur voor Burger en Bedrijf is een kabinetsbrede operatie onder coördinatie van de ministers van BZK, Economische Zaken (EZ) en Justitie. De operatie heeft de volgende doelstellingen:

- Terugdringen van bureaucratie en regelzucht;
- Verbeteren van de publieke dienstverlening en de kwaliteit van het overheidsfunctioneren;
- Vergroten van de keuzevrijheid van burgers en bedrijven.

De doelstellingen moeten worden bereikt door middel van het uitvoeren van projecten die – vanuit een probleem-gerichte benadering – beogen concrete verbeteringen voor burger en bedrijf te realiseren. Een ontkokerde manier van werken tussen overheidsorganisaties is daarbij essentieel.

Aanbeveling 3

De commissie beveelt aan om voor het proces van een adequate vergunningverlening aan juweliers op te nemen als project in het programma 'Beter Bestuur voor Burger en Bedrijf'.

Cameratoezicht

Bij juweliers bestaat de behoefte om, naast camera's in de winkel, ook camera's te plaatsen die gericht zijn op de stoep voor de winkel (en eventueel verder) om te kunnen beoordelen of het veilig is een potentiële klant tot de winkel toe te laten. Juweliers weten niet goed in hoeverre het gebruik van camera's buiten de winkels is toegestaan.

Aanbeveling 4

De commissie constateert dat zowel bij de juweliers als bij de gemeenten nog veel onduidelijkheid bestaat over de (on)mogelijkheden van cameratoezicht in en rondom het bedrijf. In de Notitie Cameratoezicht⁵ van 1997 is aangegeven onder welke voorwaarden winkeliers hun panden kunnen beveiligen met camera's die aan de buitenkant daarvan worden opgehangen.

⁵ Notitie Cameratoezicht. Het gebruik van camera's voor toezicht en beveiliging. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Justitie, november 1997 (Kamerstukken II 1997-1998, 25 760, nr. 1).

De commissie adviseert de ministers van Justitie en BZK om samen met de branche te bezien op welke wijze meer bekendheid kan worden gegeven aan de regels die gelden voor het gebruik van camera's, met name rond een winkelpand.

Veiligheidsplan juwelierszaken

Naast de activiteiten voor de overheid om het juweliers mogelijk te maken de veiligheid van hun bedrijf te verhogen, kan de juwelier zelf een bijdrage leveren.

Aanbeveling 5

De commissie heeft de overtuiging dat het veiligheidsbewustzijn in de juweliersbranche relatief hoog is. Toch zijn ook daarin nog verbeteringen mogelijk.

De commissie is van mening dat ieder juweliersbedrijf – gegeven het hoge veiligheidsrisico – een veiligheidsanalyse moet verrichten. Op basis van een systematische analyse kunnen ondernemers een plan maken voor de te nemen veiligheidsmaatregelen en te hanteren veilige procedures (zoals toegangscontrole en 'wat te doen bij een overval'). De basis voor zo'n veiligheidsplan zijn de maatregelen die verzekeringsmaatschappijen eisen, aangevuld met maatregelen die op de specifieke locatie van het bedrijf van toepassing zijn.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver om de juweliers hierbij te ondersteunen door het ontwikkelen van een model voor de veiligheidsanalyse.

3.2 Organisatorische maatregelen

Veiligheidsbeleid bij gemeenten

Uit onderzoek van het NIPO⁶ (2002) blijkt dat de meeste gemeenten beschikken over een of twee ambtenaren die zich bezig houden met veiligheidsbeleid.

Aanbeveling 6

De commissie adviseert de minister van BZK om, daar waar gemeenten nog niet beschikken over een of meer ambtenaren die als aanspreekpunt en coördinator voor veiligheidsvraagstukken zijn aangesteld, gemeenten aan te sporen deze aan te stellen. Deze ambtenaar dient tevens als aanspreekpunt voor – onder meer – het bedrijfsleven op het gebied van veiligheid.

Parkeren

Een knelpunt is dat vertegenwoordigers in sieraden vaak ver moeten lopen van hun auto naar de juwelier als gevolg van inrijd- en parkeerverboden in winkelgebieden. Daarbij bestaat een groot risico te worden overvallen. De commissie acht het zonder meer zeer wenselijk dat de vertegenwoordigers in de goud- en zilverbranche in hierboven genoemde situatie een ontheffing krijgen voor het laden- en lossen. Geld- en waardetransporteurs krijgen veelal een ontheffing. De parkeervergunningen worden op lokaal niveau afgegeven. Hierdoor is er ook een grote verscheidenheid aan vergunningen. In onderstaand kader worden een voorbeeld toegelicht voor mogelijke parkeeronthefingen voor vertegenwoordigers voor juweliers bij afgesloten winkelgebieden.

⁶ Lokaal veiligheidsbeleid: feiten en cijfers, NIPO, april 2002.

Gemeente Amersfoort

De gemeente Amersfoort biedt voor risicogroepen de mogelijkheid om een ontheffing aan te vragen voor toegang tot een zogenaamd gesloten winkelcentrum. De vertegenwoordiger kan naar een centraal (gemeentelijk) punt binnen de gemeente bellen. De afsluitpaal wordt op afstand naar beneden gelaten. Na het lossen van de goederen, plaatst de vertegenwoordiger de auto op een parkeerplaats buiten het gesloten gebied. Na het bezoek kan een zelfde procedure worden gevolgd.

Aanvragers moeten kunnen aangeven dat de ontheffing noodzakelijk is voor de levensvatbaarheid van de ondernemer en dat de aanvrager economische schade lijdt door criminaliteit. Momenteel hebben alleen geld- en waardetransporteurs een dergelijke ontheffing, maar dit is ook mogelijk voor bijvoorbeeld vertegenwoordigers van juweliers.

In niet afgesloten winkelgebieden speelt het vraagstuk voor een parkeerontheffing niet. In het geval van parkeerplaatsen voor de winkel met een parkeermeter, moet de vertegenwoordiger betalen. Als alleen vergunninghouders voor de deur mogen parkeren, dan mag een vertegenwoordiger op deze plaats wel zijn goederen laden en lossen, maar mag er niet parkeren. In het geval van een parkeerverbod mag men ook (snel) laden en lossen.

Aanbeveling 7

Producten die vertegenwoordigers bij juweliers afleveren zijn bijna per definitie waardevol. Dat transport brengt veiligheidsrisico's met zich mee, die zo beperkt mogelijk moeten blijven. Om die reden is het wenselijk dat de vertegenwoordigers met hun auto tot vlakbij de juwelier kunnen komen. Het parkeerbeleid van bijvoorbeeld de gemeente Amersfoort biedt mogelijkheden in het geval van een afgesloten winkelgebied.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver in overleg te treden met de vertegenwoordigers in de goud- en zilverbranche over mogelijkheden om de veiligheid van het transport te verbeteren.

De commissie adviseert juweliers om zich gezamenlijk te wenden tot hun gemeenten en daarbij het belang aan te geven van een parkeervergunning vlakbij de winkel. Indien de gemeente daarmee akkoord gaat vragen de juweliers individueel een vergunning aan. Indien blijkt dat gemeenten daartoe niet genegen zijn, dan kan eventueel het ministerie van BZK en de VNG worden verzocht in actie te komen om gemeenten aan te sporen deze vergunningen wel te verstrekken.

Training personeel

Naast bovengenoemde preventiemaatregelen organiseert de Federatie Goud en Zilver al enige tijd een Beveiligingscursus die speciaal is toegesneden op de detaillist in de goud- en zilverbranche. Daarnaast bestaat ook een cursus die speciaal is ontwikkeld voor vertegenwoordigers. Veel bedrijven in de branche hebben deze cursus inmiddels gevolgd. De cursus wordt nog steeds aangeboden voor bedrijven die nog geen cursus hebben gevolgd, of voor nieuwe medewerkers in de branche.

Samenwerking

De commissie is van oordeel dat het van groot belang is dat juweliers bij de aanpak van criminaliteitspreventie samenwerking zoeken met andere ondernemers in de buurt. Samenwerkingsmaatregelen als een burenbelsysteem, maar ook het plaatsen van camera's niet alleen voor de eigen deur, maar in een veel groter deel van het winkelgebied kunnen een grote bijdrage leveren aan de veiligheid.

Burenbelsysteem

Ondernemers in een winkelgebied hebben een onderling signaleringssysteem. Met dit systeem kan men hulp inroepen in geval van gevaarlijke situaties.

De politie en eventueel andere toezichthouder zijn vaak op dit systeem aangesloten.

Juweliers dienen daartoe ook samenwerkingverbanden aan te gaan, bijvoorbeeld via de winkeliersvereniging. Samenwerking en afspraken tussen de winkeliers, de politie en de gemeente zijn aanvullend noodzakelijk en kunnen zeer effectief zijn. De Regionale Platforms voor Criminaliteitsbeheersing⁷ kunnen helpen bij het zoeken naar goede voorbeeldprojecten.

Bij de inrichting van winkelcentra of winkelgebieden verdient veiligheid een hoge prioriteit. Daartoe zijn in de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' maatregelen geformuleerd. Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO)⁸ staat voor een werkwijze waarbij gemeente, politie, brandweer en ondernemers gezamenlijk en gestructureerd maatregelen treffen ter vergroting van de veiligheid bij winkelgebieden. Een onderwerp dat hierbij aan de orde kan komen is een besluit over dichte of open rolluiken. Het keurmerk is ontwikkeld onder de vlag van het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC). Het NPC is een publiek-privaat samenwerkingsverband dat tot doel heeft die vormen van criminaliteit aan te pakken waar het bedrijfsleven slachtoffer wordt. De minister van Justitie is voorzitter en de voorzitter van VNO-NCW is vice-voorzitter. Na experimenten met een aantal pilotprojecten is in 2002 gestart met de implementatie van het keurmerk. Voor de zomer zal een informatiebrochure over het keurmerk worden verspreid onder de belangrijkste partners: gemeenten, kamers van koophandel en politie. Vanaf 2004 moeten alle nieuw te ontwikkelen winkelgebieden voldoen aan het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO). In 2005 moet minimaal 10% van de bestaande winkelgebieden aan deze eisen voldoen. Toepassing van het KVO zal pas op langere termijn effect hebben, de eerder beschreven bouwkundige maatregelen kunnen al sneller resultaat opleveren.

Op 20 januari 2003 hebben de Ministers van Justitie en BZK, de staatssecretaris van EZ en het PlatformDetailhandel.nl een overeenkomst met '20 afspraken' over de gezamenlijke aanpak van winkelcriminaliteit⁹ ondertekend. Afsproken is onder meer dat het ministerie van Justitie de toepassing van het keurmerk zal stimuleren met subsidies. Tegelijkertijd zal de detailhandel haar leden stimuleren om een actieve bijdrage te leveren aan een lokaal samenwerkingsverband om de veiligheid in het winkelgebied of bedrijventerrein te vergroten. Bij de bouw van nieuwe winkelcentra kan bovendien gebruik worden gemaakt van een Veiligheidseffectrapportage (VER). De VER is een instrument dat kan worden gebruikt om zicht te krijgen op de mogelijke veiligheidsrisico's en alternatieven te ontwikkelen waarmee aan deze risico's tegemoet kan worden gekomen.

Aanbeveling 8

Samenwerking op het terrein van veiligheid levert een beter resultaat op dan individuele maatregelen ter vergroting van de veiligheid. Voor een dergelijke samenwerking is het Keurmerk Veilig Ondernemen ontwikkeld.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver om juweliers te stimuleren om de toepassing van het Keurmerk Veilig Ondernemen na te streven in de winkelgebieden waar zij gevestigd zijn.

3.3 Technische maatregelen

Voor de juweliersbranche zijn er tal van technische maatregelen te nemen die de preventie kunnen verbeteren. Hieronder wordt een aantal mogelijkheden opgesomd.

Een mogelijke maatregel is het ontwikkelen van een website waarop de politie, consumenten en ondernemers direct kunnen nagaan of een horloge of ander geregistreerd sieraad gestolen is. De informatie-uitwisseling tussen juweliers en politie over gestolen horloges en sieraden kan op deze manier sterk verbeterd kunnen worden. Bij de

7 Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing, handreiking oprichting Regionaal Platform Criminaliteitsbeheersing. Overheid en bedrijfsleven: samen sterkt!, augustus 2001. (www.npc-web.nl)

8 Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing, handboek Keurmerk Veilig Ondernemen, Den Haag, mei 2001. (www.npc-web.nl)

9 www.justitie.nl

aanpak van heling kan van deze informatie gebruik gemaakt worden. Deze methode is ook voor andere branches toepasbaar. Het grootste knelpunt bij deze maatregel is het ontbreken aan voldoende financiering om het project op te zetten en in stand houden.

Een andere ontwikkeling op dit terrein is de mogelijkheid van wegzakkende vitrines en etalages. Deze nieuwe ontwikkeling biedt mogelijkheden bij de voorkoming van ramkraken.

De Federatie Goud en Zilver vindt dat computerchips geplaatst zouden moeten worden in de duurdere merkhorloges. Dergelijke chips kunnen dienen om (gestolen) horloges te identificeren en/of horloges alleen door bevoegde juweliers te laten activeren. Daarmee vermindert de aantrekkelijkheid van de horloges voor criminelen. Hiervoor is de medewerking van de betreffende – buitenlandse – fabrikanten nodig. Voor een invoering van een dergelijke maatregel is internationale druk op de fabrikanten noodzakelijk. Met omliggende landen in de EU zou een dergelijk traject kunnen worden gestart. In de eerder genoemde kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' is het beveiligen van diefstalgevoelige producten (zoals fiets, laptop, mobiele telefoon) een van de afspraken die gemaakt zullen worden met het bedrijfsleven.

Aanbeveling 9

De commissie is van mening dat criminaliteit tegen juweliers minder aantrekkelijk kan worden gemaakt wanneer heling van gestolen goederen bemoeilijkt wordt. In de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' is de aanbeveling opgenomen dat met behulp van internet heling kan worden aangepakt. Bijvoorbeeld voor kunstdiefstal, fietsdiefstal, laptaps en mobiele telefoons.

De commissie adviseert de ministers van Justitie en BZK om de in het veiligheidsprogramma gedane suggesties aan te vullen met diefstal van horloges/juwelen.

Daarnaast adviseert de commissie de juweliers te betrekken bij de afspraken over het beveiligen van diefstalgevoelige producten uit de eerder genoemde kabinetsnota. Bij het beveiligen van horloges/juwelen moet ook de beveiliging van het transport van deze waardevolle artikelen worden meegenomen.

3.4 Beveiligingsstrategie

Voor juweliers zijn er twee grote verzekeringsmaatschappijen en een grote verzekeringsmakelaar actief. Na dreigende onverzekerbaarheid voor een aantal juweliers zijn de premies aanzienlijk verhoogd en zijn nog meer beveiligingsmaatregelen vereist. Dit geldt met name voor juweliers uit het hogere segment. De verzekeringspremies wegen niet meer op tegen de uitkeringen aan juweliers. Momenteel geldt dat voor iedere euro premie, vier euro wordt uitgekeerd.

Ten aanzien van de beveiliging van de juwelierszaak worden, door de stijging in het slachtofferschap van juweliers van criminaliteit, steeds zwaardere eisen aan de beveiliging gesteld. Het voldoen aan deze eisen is geen garantie dat de verzekering aan het eind van het jaar niet wordt opgezegd. Bovendien is de juwelier voor een aantal preventieve maatregelen afhankelijk van de gemeente bij bijvoorbeeld het verlenen van een vergunning voor het plaatsen van anti-inrijzuilen. Met betrekking tot deze laatste problemen is in paragraaf 3.1 al een aantal adviezen aan de minister van BZK gedaan.

Bij een voortdurend niveau van criminaliteit dreigt een geheel segment uit de branche te verdwijnen. Dit betekent dat bepaalde merken op de Nederlandse markt niet langer te verkrijgen zullen zijn. Vervolgens bestaat ook nog het gevaar van het voortbestaan van de gehele branche. Door de stijging van de verzekeringspremies zijn er al bedrijven die zich niet meer hebben verzekerd en waarvan het voortbestaan wordt bedreigd.

In een aantal branches heeft men een beveiligingsstrategie opgesteld. Het is een breed gedragen visie op hoe men in de juweliersbranche met veiligheid omgaat. Hierin worden afspraken gemaakt waarmee de branche in de externe communicatie duidelijk naar buiten kan treden. Hiermee wordt duidelijk dat bijvoorbeeld van iedere klant bij een juwelier bij binnenkomst een foto wordt gemaakt, dat er geen contant geld in de winkel is en dat 's nachts waardevolle artikelen in de kluis zijn opgeborgen. Het grootste effect wordt bereikt als juweliers zich volgens deze strategie gaan beveiligen.

Aanbeveling 10

Het is wenselijk dat juweliers naar potentiële daders een heldere boodschap over de beveiligingsstrategie kunnen communiceren, zodat duidelijk wordt dat een overval of een ramkraak op, of een inbraak bij een juwelier weinig buit oplevert. Zo'n boodschap heeft pas effect als de branche zich ook volgens de vastgestelde strategie beveiligt.

De commissie beveelt de Federatie Goud en Zilver aan om, in overleg met de verzekeraars, een beveiligingsstrategie voor de juweliersbranche op te stellen en de daarbij passende boodschap naar potentiële daders te formuleren.

4. Samenwerking tussen politie en juweliers

Enkele juweliers hebben aangegeven dat voor hen niet duidelijk is in welke gevallen zij de politie moeten inschakelen en wie binnen de politie voor hen het aanspreekpunt is. Ook hebben niet alle juweliers terugkoppeling gekregen over hun melding of aangifte. De informatie-uitwisseling van juweliers aan de politie kan verbeterd en gestroomlijnd worden.

4.1 Inschakelen politie bij overval

Bij een overval op een juwelierszaak kunnen juweliers de politie waarschuwen via het (stil) overvalalarm. Enkele juweliers hebben echter aangegeven dat het onduidelijk is of en hoe de politie reageert op het overvalalarm. Deze onduidelijkheid dient te worden weggenomen, te meer omdat de politie bij voorkomende gevallen landelijk eensluidend optreedt. Alle politieregio's werken bij een overvalalarm conform een landelijke standaardprocedure, het protocol Stil-Overval-Alarm. In dit protocol staan algemene richtlijnen beschreven voor de reactie van de politie bij een directe dreiging van een overval.

Protocol Stil-Overval-Alarm

De alarmmelding van een juwelier komt, via een particuliere alarmcentrale, bij de politiemeldkamer binnen. Direct onderneemt de politiemeldkamer actie, door een of meerdere surveillanceauto's ter plaatse te laten gaan. Hierbij is het aan een politieregio om te beslissen of er naast een opvallende surveillanceauto ook een onopvallende surveillanceauto wordt meegestuurd. Vervolgens belt de politie de juwelier terug, om de situatie in te schatten en te controleren of het een echte overval betreft. Wordt een loos alarm geconstateerd, dan worden de surveillance-eenheden na controle teruggehaald. Bij de afwikkeling van een gepleegde overval speelt de meldkamer een centrale rol in de afhandeling en het uitwisselen van gegevens over mogelijke daders en dergelijke. In dit geval zullen de politiemensen van de surveillance-eenheid persoonlijk contact opnemen met de juwelier en ter plaatse de noodzakelijke maatregelen treffen.

4.2 Terugkoppeling na overval of ramkraak

De terugkoppeling door de politie over meldingen, aangiften en lopende onderzoeken naar overvallen of ramkraken bij juweliers dient te worden verbeterd. Door de politie wordt momenteel een project uitgevoerd ter verbetering van de aangiftevoorzieningen in het algemeen. In dit project is het optimaliseren van de terugkoppeling door de politie over meldingen en aangiften door burgers een belangrijk onderdeel. Voor 1 juni 2003 zal de politie voorstellen doen over de wijze waarop de aangiftevoorzieningen alsmede de vervolginformatie vanuit de politie naar de burger toe verbeterd kan worden. Verwacht wordt dat hiermee ook beter kan worden voorzien in de behoefte van juweliers aan informatie over gedane meldingen en aangiften.

Voor informatie over meldingen, aangiften en lopende onderzoeken dienen de juweliers in eerste instantie contact op te nemen met de plaatselijke politie. In een aantal gevallen is door juweliers aangegeven dat zij via de plaatselijke politie onvoldoende op de hoogte zijn gehouden over de activiteiten van de politie naar aanleiding van een melding of aangifte.

Om dit te verbeteren is door het Landelijk Overleg Overval Coördinatoren en de Federatie Goud en Zilver afgesproken dat individuele juweliers in het vervolg bij klachten over het politieoptreden dan wel bij het uitblijven van informatie vanuit de politie contact kunnen opnemen met de Federatie Goud en Zilver. De Federatie zal vervolgens deze klachten doorgeven aan de regionale roofcoördinator, die hierop actie zal ondernemen.

4.3 Inschakelen politie bij dreiging van criminaliteit

Indien er sprake is van directe dreiging van een overval of ramkraak dienen juweliers onmiddellijk het landelijk alarmnummer 1-1-2 te bellen.

Bij indirecte dreiging van een incident bij juwelierszaken dient de juwelier te allen tijde contact op te nemen met de plaatselijke politie via het landelijk telefoonnummer 0900-8844. Er is sprake van indirecte dreiging als er aanwijzingen zijn dat er, in de toekomst, een incident zal plaatsvinden. Bijvoorbeeld als een verdacht persoon de omgeving van de juwelierszaak nauwkeurig bekijkt en aantekeningen maakt.

Door enkele juweliers is geklaagd over de bereikbaarheid van de politie via 0900-8844. In verband hiermee is van belang dat door de politie gewerkt wordt aan het vergroten van de telefonische bereikbaarheid via 0900-8844. Op landelijk niveau zijn door de ministers van BZK en Justitie en de korpsbeheerders afspraken gemaakt over de te behalen resultaten door alle korpsen voor wat betreft de telefonische bereikbaarheid via 0900-8844¹⁰. Dit betekent dat alle korpsen uiterlijk in 2006 moeten voldoen aan minimale eisen voor wat betreft de telefonische bereikbaarheid (95% van de gesprekken wordt binnen 45 seconden beantwoord; 90% binnen 30 seconden). Ook over de kwaliteit van de telefonische dienstverlening door de politie worden resultaatsafspraken gemaakt. Vanaf 2003 worden de prestaties van korpsen op dit terrein gemeten en bijgehouden. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de tevredenheid van burgers over de telefonische dienstverlening door de politie.

In een aantal gevallen hebben juweliers aangegeven dat na een melding van een indirect dreigende situatie de politie niet is langs gekomen of dat zij niets meer hebben gehoord van de politie. Voor zowel de juwelier als de politie is het lastig om te bepalen wanneer een situatie direct of indirect dreigend is. Aan beide kanten, juweliers en politie, wordt wat dat betreft een inschatting gemaakt van de ernst van de situatie. De noodzaak voor de politie om aan de hand van de inschatting keuzes te maken voor de inzet, is gelegen in het feit dat politiecapaciteit schaars is. De politie besteedt de komende jaren nadrukkelijk aandacht aan het verbeteren van de beschikbaarheid van de politie en de tevredenheid van burgers hierover. Ook op dit terrein zullen korpsen in 2006 moeten voldoen aan landelijke eisen.

Intussentide is specifiek voor de juweliers tussen de politie en de Federatie Goud en Zilver afgesproken dat individuele juweliers bij klachten over de politie-reactie contact op kunnen nemen met de Federatie (zie uitleg procedure bij terugkoppeling na overval of ramkraak). Bovendien zal de bekendheid van de activiteiten van de Federatie Goud en Zilver op het terrein van de aanpak van criminaliteit en de problematiek van de branche bij de politie worden vergroot.

Jewelers, aangesloten bij de Federatie Goud en Zilver, kunnen op vrijwillige basis worden opgenomen in een e-mail of faxadressenbestand dat wordt gebruikt om snel en effectief waarschuwingen door te geven via het zogenaamde incidentmeldsysteem. De leden worden gewaarschuwd voor daders of dadergroepen die in hun omgeving of door het gehele land actief zijn.

Het systeem kan worden gebruikt om de politie te ondersteunen in de opsporing. De informatie die via het systeem wordt vergaard over landelijke opererende criminelen wordt aangeboden aan de politie. Indien gestolen goederen bij een verdachte worden aangetroffen of indien een bepaalde verdachte is aangehouden dan wordt via het systeem aan de juweliers om medewerking gevraagd.

De ingebruikname van het systeem heeft ertoe geleid dat de juweliers steeds meer bereid zijn om hun ervaringen aan de Federatie Goud en Zilver te melden. Zij weten immers dat door hun melding een collega-juwelier gewaarschuwd wordt. In sommige gevallen zijn er zelfs personen opgepakt door de politie als gevolg van de verspreiding van het bericht.

¹⁰ Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003-2006.

Aanbeveling 11

De Federatie Goud en Zilver verzamelt nu informatie over incidenten bij juwelierszaken en eventuele verdachte situaties.

De commissie adviseert de Federatie Goud en Zilver om de informatie uit het incidentmeldsysteem beschikbaar te stellen aan de Nationale Recherche Informatie (NRI) bij het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Op deze manier kan optimaal gebruik gemaakt worden van de beschikbare informatie bij de Federatie Goud en Zilver. De NRI kan analyseren of bepaalde incidenten en dreigingen rond juwelierszaken overeenkomsten vertonen die voor de opsporing van daders relevant zijn.

5. Optreden politie en openbaar ministerie

Als een overval of ramkraak bij een juwelier heeft plaatsgevonden is het zaak dat de politie voldoende inspanningen verricht om de vermoedelijke daders op te sporen en het openbaar ministerie, wanneer verdachten zijn aangehouden, tot vervolging overgaat. De opsporing door de politie gebeurt op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau. De opsporing van ramkraken bij juweliers heeft de laatste tijd veel aandacht bij de politieregio's, mede door het grote aantal.

Voor de algemene aanpak van overvallen is op regionaal en landelijk niveau de functie van overvallencoördinatie ingericht.

5.1 Opsporing

In '20 afspraken' over de gezamenlijke aanpak van winkelcriminaliteit is ook de afspraak opgenomen dat het ministerie van Justitie een landelijke coördinator overvalcriminaliteit aanstelt en bekostigt. Deze coördinator zal, gezien de ernstige problemen bij de juweliers, ook specifiek aan deze branche aandacht besteden.

In 1996 heeft de Raad van Hoofddcommissarissen met het voorstel ingestemd om in elke regio een functionaliteit overvallencoördinatie in te richten voor een effectieve en gestructureerde aanpak van de overvalproblematiek. Zowel voor preventie, repressie als voor informatiepunt. De regionale overvalcoördinator speelt bij de regionale aanpak van overvallen bij juweliers ook een centrale rol. Alle informatie met betrekking tot overvallen in een regio moet langs de overvallencoördinator en wordt op systematische wijze bijgehouden. Ook moet de overvallencoördinator de recherche bij het uitvoeren van opsporingsonderzoeken naar overvallen coachen en adviseren. In de praktijk blijkt dat de functie van overvalcoördinator niet in alle regio's op de voorgestelde wijze is ingevoerd. Zo zijn coördinatoren in sommige gevallen organisatorisch te ver verwijderd van de operationele praktijk. In politieregio's waar een operationeel werkend roofcoördinatieteam is ingericht blijkt dat de oplossingspercentages oplopen tot ruim 60% in vergelijking met het landelijk gemiddelde van circa 34%.

Aanbeveling 12

De commissie adviseert de Raad van Hoofddcommissarissen zich te committeren aan een duidelijke structuur in de regiokorpsen voor de aanpak van overvalcriminaliteit en zorg te dragen voor de implementatie van de voorgestelde structuur.

Als deze functie op een goede wijze is ingevuld, adviseert de commissie dat de overvallencoördinator regulier overleg heeft met (vertegenwoordigers van) de juweliers in de regio.

5.2 Bovenregionale Rechercheteams (BRT's)

De aanpak van overvallen en ramkraken op juweliers vereist, indien het landelijk opererende dadergroepen betreft, goede informatie-uitwisseling tussen verschillende korpsen. In de huidige structuur dient de informatie-uitwisseling die nodig is voor analyse en het opstellen van een volledig beeld van overvallen en ramkraken verbeterd te worden.

Momenteel bestaat er een structuur van bovenregionale samenwerking. De commissie bovenregionale opsporing, waarin het openbaar ministerie, korpsbeheerder en regiokorpsen vertegenwoordigd zijn, heeft uitdrukkelijk geformuleerd dat bij de aanpak van regio-overstijgende criminaliteit samenwerking tussen de regio's het uitgangspunt moet zijn. De afgelopen jaren zijn er diverse BRT's ingesteld op het terrein van overvallen en/of ramkraken bij juweliers. Momenteel is er een aanvraag ingediend voor een BRT voor ramkraken.

In de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' is aangekondigd dat er in 2003 zes vaste bovenregionale researcheteams worden opgericht voor de aanpak van de regio-overstijgende vormen van middelzware criminaliteit, zoals overvalcriminaliteit en ramkraken. Voor deze bovenregionale teams komt 1% van het totale politiebudget

beschikbaar. Het permanente karakter van deze bovenregionale researchteams brengt met zich mee dat, in tegenstelling tot de oude structuur, capaciteit en deskundigheid vast beschikbaar is en deze niet langer ad hoc uit participerende regio's vrijgemaakt hoeft te worden. Hiermee wordt de informatieverzameling, analyse en opsporing van bovenregionaal en/of landelijk opererende dadergroepen verbeterd.

Periodiek zal de NRI landelijke analyses opstellen met betrekking tot bovenregionaal en landelijk opererende dadergroepen. Voor deze analyses leveren alle politieregio's informatie aan. Op dit moment stelt de NRI een overzichtsanalyse op ten aanzien van overvalcriminaliteit bij juweliers. Op basis van deze analyses worden voorstellen gedaan voor in te stellen onderzoeken; het Bovenregionaal Recherche Overleg beslist over toewijzing van de onderzoeken.

Volgens de nieuwe werkwijze kunnen overvalcriminaliteit en ramkraken conform de daarvoor vastgestelde procedure in een samenwerkingsverband van verschillende regio's worden opgepakt. Hierdoor kunnen criminele groeperingen die in verschillende regio's in het hele land actief zijn, beter worden aangepakt.

5.3 Vervolg

Sinds 1 maart 2003 geldt de Aanwijzing voor de opsporing¹¹, waarin het College van procureurs-generaal aangeeft welke opsporingsinspanningen van de politie worden verwacht wanneer zij geconfronteerd worden met strafbare feiten. Hoe ernstiger het feit, hoe meer de politie moet doen om de zaak op te helderen zodat verdachten vervolgd en berecht kunnen worden. Voor de bepaling van de materiële ernst van het strafbare feit wordt een aantal criteria gegeven. Genoemd wordt onder andere een aanzienlijke inbreuk op het eigendom. Hieraan is voldaan als de schade meer dan tienduizend euro's bedraagt. Los van de materiële schade kunnen ook andere dwingende redenen een rol spelen die verder gaande opsporingsinspanning vergen. Dit is het geval als er sprake is van evidente inbreuk op persoonlijke integriteit, een extreme modus operandi die een bijzonder brutale of grove wijze van handelen met zich meebrengt en tevens wanneer het strafbare feit niet op zichzelf staat maar een onderdeel vormt van een nadrukkelijk patroon van feiten van dezelfde dadergroep.

Bij ingrijpende delicten als overvallen en ramkraken op juweliers is aan deze voorwaarden voldaan en zal de politie gericht en meer dan oppervlakkig moeten zoeken naar aanknopingspunten voor een succesvolle opsporing en vervolging. Indien dit een verdachte en voldoende bewijs oplevert zal het openbaar ministerie tot vervolging overgaan.

Aanbeveling 13

Aandacht voor de onveiligheid van juweliers is niet alleen een zaak voor het operationele niveau, maar ook voor de beleidsbepalers.

De commissie adviseert de lokale en/of regionale driehoeken om de problematiek van zware overvallen en, naar gelang de ernst en aard, ramkraken met regelmaat op de agenda van de regionale en lokale driehoek te zetten.

Teruggave gestolen voorwerpen

De juweliers hebben aangegeven dat het bij een overval of ramkraak vaak lang duurt voordat de juwelier de gestolen voorwerpen terugkrijgt. In onderstaand kader is de procedure toegelicht om een snelle teruggave te bevorderen.

¹¹ www.openbaarministerie.nl

Procedure teruggave gestolen voorwerpen

- De juwelier dient zo gespecificeerd mogelijk aangifte te doen. De verdwenen voorwerpen dienen zo nauwkeurig mogelijk te worden omschreven. Voor juweliers is goede registratie en moeilijk verwijderbare markering van zijn voorwerpen derhalve van groot belang. Bij de aangifte dient aangegeven te worden dat de juwelier zich als benadeelde partij wenst te stellen of de schade wenst te verhalen.
- De juwelier dient zich, liefst zo spoedig mogelijk, als belanghebbende schriftelijk te beklagen over het voortduren van de inbeslagname bij de griffie van het gerecht waar de zaak wordt vervolgd.
Het beslag kan pas worden opgeheven als het niet meer noodzakelijk is voor het strafvorderlijk belang. Dit kan het geval zijn als het onderzoek naar de gestolen voorwerpen is afgerond en de voorwerpen identificeerbaar zijn en dus bekend is waar ze vandaan komen. Het kan ook voorkomen dat de officier van justitie de voorwerpen ook daarna nog nodig heeft ten behoeve van de strafzaak. Degene bij wie het voorwerp in beslag is genomen wordt in de gelegenheid gesteld bezwaar te maken tegen teruggave van het voorwerp aan de juwelier. De rechter weegt af of teruggave aan de juwelier op het eerste gezicht redelijk en maatschappelijk verantwoord is.
- Omdat het voorwerp door een strafbaar feit aan de juwelier is onttrokken kan hij terwijl de procedure van teruggave afwacht, voorlopige teruggave vragen. Indien het verzoek tot voorlopige teruggave wordt toegelaten, wordt het voorwerp aan de juwelier in bewaring gegeven en mag hij het gebruiken, maar (voorlopig) niet verkopen.

5.4 Slachtofferzorg

In de aanwijzing slachtofferzorg van het College van procureurs-generaal wordt vermeld dat zorg en aandacht voor de belangen van slachtoffers wordt gezien als een belangrijk onderdeel van goede rechtspleging. Van de kant van politie en openbaar ministerie kan betrokkene in het kader van slachtofferzorg geïnformeerd blijven over de procedure. Het slachtoffer kan voorafgaand aan de zitting een gesprek hebben met de behandelend officier van Justitie. Ook zijn politie en openbaar ministerie in voorkomend geval behulpzaam bij het totstandkomen van een schaderegeling. Indien dit tot niets leidt kan benadeelde, als de vordering eenvoudig van aard is, zich voegen in het strafproces.

De Federatie Goud en Zilver verzorgt slachtofferopvang door een hulpverleningsteam dat na een overval op eigen initiatief actief ondersteuning biedt aan de slachtoffers. In dit team zitten speciaal opgeleide juweliers die eerstelijns hulp bieden aan overvallen vakgenoten. De leden van het team zijn zelf ooit slachtoffer geweest van een overval en geven, dankzij de daarbij opgedane ervaring een andere dimensie aan de hulp die doorgaans wordt verleend door mensen, verbonden aan een bureau voor slachtofferhulp.

Het team dat bestaat uit vrijwilligers wordt jaarlijks bijgeschoold door een psychologe die gespecialiseerd is in traumaopvang.

Aanbeveling 14

Slachtofferhulp wordt door de juweliersbranche op professionele wijze vorm gegeven.

De commissie adviseert de minister van Justitie, in overleg met Slachtofferhulp Nederland en de Federatie Goud en Zilver, te zorgen voor een jaarlijkse bijscholing van het slachtofferhulpteam van de branche.

6. Communicatie- en uitvoeringsplan

6.1 Communicatie over het advies

Presentatie van het advies aan de belangrijkste doelgroepen

- De commissie presenteert het advies in de Commissie Veiligheid van de VNG; in de Raad van Hoofdcommissarissen en in een ledenvergadering van de Federatie Goud en Zilver.

Brede beschikbaarstelling

- Het advies van de commissie wordt via de websites van de ministeries van BZK en van Justitie, politie en van de FGZ beschikbaar gesteld aan belanghebbenden.
- Geadviseerd wordt het advies van de commissie te 'vertalen' in een handzame folder en met een brief van de ministers van BZK en van Justitie toegezonden aan alle juweliërs, de burgemeester en de veiligheidscoördinatoren bij gemeenten, de korps- en districtschefs van politie, hoofdofficieren van Justitie, Kamers van Koophandel en aan de bureaus Slachtofferhulp.

Juweliërs

- De Federatie Goud en Zilver geeft iedere twee maanden een Nieuwsbrief Beveiliging uit die naar alle leden van de verenigingen vallende onder de Federatie Goud en Zilver, wordt gestuurd.
Via deze nieuwsbrief zal de Federatie Goud en Zilver haar leden regelmatig informeren over het advies en de uitvoering van daaruit voortvloeiende activiteiten. Op korte termijn wordt informatie gegeven over het protocol (stil) overvalalarm en over de gewenste handelwijze bij een overval.
- De Federatie Goud en Zilver stelt met een voorlichtings- en een instructieprogramma haar leden op de hoogte van het protocol (stil) overvalalarm.
De beschikbare kennis is niet exclusief bestemd voor juweliërs die zijn aangesloten bij de Federatie Goud en Zilver. Het advies en de schriftelijke informatie die daaruit voortvloeit wordt op de websites van de ministeries van BZK en van Justitie voor alle juweliërs en andere branches gepubliceerd.

Gemeenten

- De Commissie Veiligheid van de VNG wordt verzocht gemeenten te informeren over best practices die betrekking hebben op:
- de afweging van criminaliteitsrisico's ten opzichte van eisen aan welstand bij vergunningverlening voor bouwkundige maatregelen;
 - de parkeeronthefingen voor vertegenwoordigers in de juweliërsbranche.

Politie

- De Beleidsadviesgroep overvallen wordt verzocht de activiteiten van de Federatie Goud en Zilver bij de aanpak van criminaliteit tegen juweliërs onder de aandacht van de politie te brengen. Dat kan via een vaste rubriek op politie-intranet en/of via een reeks van artikelen in een politievakblad of nieuwsbrief.

6.2 Inhoud van de folder

De folder zal onder meer ingaan op:

- de mogelijkheden van het Keurmerk Veilig Ondernemen;
- de bijzondere aspecten van waardetransport in juweliërsbranche;
- de activiteiten van het slachtofferteam Federatie Goud en Zilver;
- het belang van veiligheid tegenover welstand bij de afweging voor het verlenen van een gemeentelijke vergunning.

BIJLAGEN

1. Persbericht Ministerie van Justitie, 11 november 2002

Donner stelt commissie veiligheid juweliersbranche in

Minister Donner van Justitie gaat een tijdelijke commissie instellen om te onderzoeken hoe de veiligheid in de juweliersbranche kan worden vergroot. Daarnaast heeft minister Donner de overtuiging dat zijn voorstellen ten aanzien van het vergroten van de veiligheid in de samenleving, omschreven in het veiligheidsplan, een duidelijk effect zullen hebben op de criminaliteitsoverlast voor de branche. Dit heeft de bewindsman vandaag bekendgemaakt tijdens de jaarvergadering van de Nederlandse juweliersclub. De adviescommissie wordt ingesteld naar aanleiding van een onlangs gehouden overleg met de branche.

De juwelierswinkels in Nederland zijn naar verhouding vaker het slachtoffer van overvallen en diefstal. Terwijl de landelijke overvalcijfers licht dalen, laat de juweliersbranche een stijging zien. In de eerste helft van dit jaar zijn 39 juweliers overvallen, tegenover 22 in dezelfde periode vorig jaar. In totaal zijn er in 2001 46 zaken overvallen van de in totaal circa 1.500 juweliers. Op verzoek van de branche is daarop een overleg gevoerd over de steun die de rijksoverheid kan bieden.

De problematiek ligt, zo stelt de branche, met name bij de inzet van de politie en de samenwerking met de gemeente. De politie zou onvoldoende in staat zijn om (preventief) toezicht te houden in winkelgebieden, niet altijd even adequaat reageren op aangiftes en bij de opsporing vindt er tussen de politiekorpsen niet voldoende informatie-uitwisseling plaats. Daarnaast komt er onvoldoende samenwerking tot stand met gemeenten bij het verlenen van vergunning voor voorzieningen om ramkraken tegen te gaan, stalen rolluiken te bevestigen en vrijstelling voor een ruimer parkeerbeleid voor leveranciers van de branche.

De commissie heeft als doel te onderzoeken op welke wijze de overheid een bijdrage kan leveren aan het wegnemen van deze belemmeringen. Het onlangs gepresenteerde veiligheidsplan 'Naar een veiliger samenleving' is daarvoor het uitgangspunt. Naast de aanpak van veelplegers, bevat het plan elementen als cameratoezicht, het Keurmerk Veilig Ondernemen, de intensivering van de toezichthouders, elektronische aangifte en het instellen van een Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. De commissie zal bestaan uit leden van de Federatie Goud en Zilver, de politie en de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De commissie zal, nadat deze is ingesteld, over drie maanden rapporteren. Het instellen van de genoemde commissie en de mogelijke uitkomsten kunnen als voorbeeld dienen voor een succesvolle aanpak voor andere branches.

2.

Leden Commissie Veiligheid Juweliersbranche

- de heer mr. M. Zonneville, burgemeester Leiderdorp (voorzitter)
- de heer W.P.M. van Haaren MPA, plaatsvervangend korpschef Limburg-Zuid
- de heer W. Eijck, voorzitter Nederlandse Juweliers Club en – Beveiligingscommissie Federatie Goud en Zilver
- mevrouw S.E. Siregar, plaatsvervangend directeur VIP, Ministerie van BZK
- mevrouw E.J. Mulock Houwer, directeur-generaal Preventie, Jeugd en Sancties, Ministerie van Justitie

Leden werkgroep Veiligheid Juweliersbranche

- de heer drs. V. Jammers, directie Jeugd en Criminaliteitspreventie, Ministerie van Justitie (voorzitter)
- mevrouw I. Bezem, Federatie Goud en Zilver
- mevrouw E. van Dijk, Directie VIP, Ministerie van BZK
- mevrouw E. de Vries, Directie Politie, Ministerie van BZK
- de heer K. van Engelenhoven, roofcoördinator Regiopolitie Utrecht
- mevrouw mr. N.M. Walraven, directie Opsporingsbeleid, Ministerie van Justitie
- mevrouw mr. M.J.H. Adriaanse, directie Opsporingsbeleid, Ministerie van Justitie
- mevrouw drs. D. Hofstra, directie Jeugd en Criminaliteitspreventie, Ministerie van Justitie (secretaris)

Justitie voorkomt en bestrijdt criminaliteit. Adequate
opsporing, snelle berechting en consequente uitvoering van
straffen en maatregelen zorgen dat Nederland veiliger wordt.

Justitie werkt aan een veiliger samenleving

